

תפילה (33)

אלא לעמו ישראל. לפי שישראל נשמתם מאוצר הכבוד מזוקק ומצורף שבעתיים, והם עצם הקדושה והטהרה, אלא שהשאר שבעיסה הוא מעכב הוא השטן והוא היצר הרע, ועל כן ה' לא יעזבנו בידו, ועומד עלינו להצילנו שלא ישלוט בנו. מה שאין כן לאומות העולם שהם עצם הטומאה, והם נחלתו של יצר הרע, אינו עמו הוא יתברך עליהם לגמול עמהם "חסדים טובים", להצילם מהשטן והיצר הרע.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות, תפילה"

גמלני חסדים טובים

חסדים טובים של אב רחמן

כשהקב"ה גומל איתנו חסדים או סמוכים ובטוחים שהם "חסדים טובים", וזאת גם אם לא תמיד אנו רואים, או לא מבינים את הטוב. אבינו אב הרחמן, בוודאי דואג שלבנים שלו יהיה טוב. אם אבא נותן מכה על היד של הילד שלו, שהושטה לעבר חבילת הסוכריות, וביקשה ליטול ממנה אחת, וזאת לאחר שהרופא אסר עליו, בכל תוקף, לאכול סוכריות, אף אחד לא יאמר שהאבא הזה אכזרי או קמצן, כולם יבינו כי האבא מיטיב לדעת מה טוב לילדו. ומה עלול, חלילה להזיק לו.

אם יעמוד מישוהו מהצד וישאל: אינני מצליח להבין מדוע האבא היכה את בנו על ידו? מה יאמרו לו הבריות? שוטה שבעולם! אתה עומד כאן, מהצד, חמש דקות, ושואל שאלות? אתה יודע מה טוב לילד ומה מסוכן עבורו? אנחנו אורחים בעולם הזה. אף אחד אינו יודע מה טוב באמת ומה לא. אל לנו לשאול שאלות! אל לשאול למה ככה? ולמה לא ככה? עלינו להיות סומכים ובטוחים כי אבא עושה רק טוב לילדים שלו, גם אם כאמור, לעתים לא רואים או לא מבינים. אבינו, אב הרחמן, רועה הגדול והנאמן, גומל עמנו, בכל עת ובכל שעה, רק "חסדים טובים". ומכיון ש"ה' רועי", או אז: "לא אחסר". כבר אמרו חז"ל (אסתר רבה פרשה י) שאמר לו אנדריאנוס קיסר לרבי יהושע: גדולה היא הכיבשה שעומדת בין שבעים זאבים. אמר לו: גדול הוא הרועה שמצילה, ושומרן לפניהם.

ספר "עבודה שבלב"

מעזי פנים ומעזות פנים

אמרו חז"ל (תענית יג): "אשר קומטו" (איוב כב. טז), אלו תתקע"ד דורות שקומטו להבראות קודם שנברא העולם ולא נבראו, עמד הקב"ה ושתלן בכל דור ודור, והן הן עזי פנים שבדור. נמצא שכל עזי הפנים שבכל דור ודור, שורשם מאותם תתקע"ד דורות שקומטו קודם מתן

וגמלני חסדים טובים

חסד שלא ינכה מזכויותינו

יש להבין את הנוסח "חסדים טובים", וכי יש חסדים שאינם טובים? לפי פשט אחד שכתבו המפרשים, אנו מבקשים מהשי"ת שהחסדים שהוא גומל איתנו, יהיו חסדים טובים, שלא יורידו מזכויותינו. יעקב אבינו פחד מכך ואמר (בראשית לב. יא) "קטונתי מכל החסדים", ומפרש רש"י: נתמעטו זכויותי על ידי זה: לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושים לו נס, שמא אין עושים לו נס, ואם עושים לו נס, מנכים לו מזכויותיו. "וגמלני חסדים טובים", מבלי שהללו ינכו מזכויותינו.

ספר "עבודה שבלב"

גמלני חסדים טובים

לכאורה תמוה, כלום יש חסדים שאינם טובים. אלא יש לפרש "גמלני" מלשון גמול: החסד שעושה הקב"ה עם האדם נעשה כביכול על מעשי האדם, וכאילו אין זה חסד חנינם, אלא הקב"ה כביכול חייב לו תשלומים על מעשיו. על ידי כך נמנע מן האדם "נהמא דכיסופא" בעת שמקבל את החסד מאת השי"ת. וזהו שאומרים בחתימת הברכה: "הגומל חסדים טובים לעמו מישראל". נמצא שזהו חסד על גבי חסד. דהיינו, מלבד החסד עצמו שעושה הקב"ה עם האדם, יש חסד גם באופן שבו נעשה החסד מאת ה' כגמול ושכר לאדם. וזהו "חסדים טובים", חסדים שאין בהם "נהמא דכיסופא".

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות, תפילה"

גמלני חסדים טובים

אפשר לפרש על ידי משל: עשיר שירד מנכסיו הגיע עד לפת לחם והוא נאלץ לכתת רגליו ולחזור על הפתחים, אולם הבושה מנעה ממנו להצטרך לבריות. מה עשה, נעשה האיש רוכל, סובב בין הבתים ומכר מיני סידקית. והנה, מחירה של קופסות גפרורים בשוק הוא פרוטה אחת, אך הוא מכרה בחמש פרוטות, והבריות שחמלו עליו קנו ממנו במחיר שהשית עליהם. נמצא שארבע פרוטות מתוך החמש ניתנו לו בתורת נדבה וכמעשה צדקה בעלמא, אולם הוא לא התבייש בדבר, לפי שלגביו היה זו כתמורה וכתשלום על החפץ שמכר להם. כך עלה בידם לעשות עימו חסד ללא "נהמא דכיסופא", והרי זה חסד טוב.

רבי אליהו לאפיין בספרו "לב אליהו"

הגומל חסדים טובים לעמו ישראל

כתב הב"ח (או"ח סי' מו ס"ה): כך הוא בסידורי אשכנזים, והוא לומר "חסדים טובים", שמציל אותנו מן החטא ועון ושלא ישלוט בנו שטן ויצר הרע וכו' אינו גומל

פתגם: כשאבא שבשמים נותן מעבר למצופה הוא מצפה ל'מעבר'
ספר "שמחלה"

חקירה: קניין על מנת להקנות

כגון שמקנה סודר על מנת להקנות בו, הוא קניין גמור, אלא שיש בו תנאי שלא ישתמש בו תשמיש אחר, כמתנה על מנת להחזיר, או שהוא קניין רק לעניין להקנות, שיהיה שלו רק לעניין זכות הקנאה ולא לשום תשמיש אחר. (קובץ שמועות חולין ס, תורת הקנינים ח"א עמוד קג) **ספר "קובץ יסודות וחקירות"**

סיפור: בין 'הושיעה' לבין 'הצליחה'

יהודי אחד בא פעם לשאול בעצתו של רבי יצחק אלחנן, רבה של קובנה, אם יקבל על עצמו להיות 'משולח' לטובת מוסד מסויים. רבי יצחק אלחנן הכיר את האיש וידע, שהוא בעל עסק מצליח וכי פרנסתו מצויה לו ברווח, אלא שהוא שואף להרבות עוד יותר את הונו, נענה ואמר לו: חכמינו אמרו במסכת ב"מ: מי שאין מזלו משחק לו בעיר זו, ילך לעיר אחרת. אבל מי שפרנסתו מצויה לו ברווח, אין שום סיבה שיעזוב את מקומו וינדוד למקומות אחרים, והא ראייה בחג הסוכות כשאנו אומרים, 'אנא ה' הושיעה נא', הננו מנענעים בלולב, כלומר: מי שזקוק לישועה לא יזיק לו אם יהיה קצת נע כדי למצוא פרנסה. איך כיון שמגיעים ל'הצליחה נא', שוב אין מנענעים.

ספר "חד וחלק" חלק א' ב (קה)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוזה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזיל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מורים. משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עזו עזיזה. לינה רחל בת מיה, ראובן בן חנינה.

תורה. והנה, כל ד' היסודות בבריאה, החומר, הפועל, הצורה והתכלית, אינם קיימים במי שהוא עז פנים: החומר: שהוא הדם, וכמו כן הצורה, נפסדים אצלו, שהרי אינו מתבייש, ולא אזיל סומקא ואתא חירורא כמו אצל כל אדם. הפועלים שלו, דהיינו אביו ואמו, אינם טובים, כי מן הטוב לא ייצא דבר רע, וכן התכלית שלא נפסקת, שהרי עז פנים לגיהנם. ואם כן, כשיש עזות פנים, אות וסימן הוא כי משיח בן דוד בשער, שהרי אמרו חז"ל (יבמות סב): אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, והרי אצל מי שהוא עז פנים כלו כל אותן נשמות שבגוף. וזהו שמצינו שלאחר שאמר התנא (אבות ה. ב): עז פנים לגיהנם, הוסיף ואמר בסמוך: יהי רצון שיבנה בית המקדש.

ספר "החיים" אחי המהר"ל מפראג

מעזי פנים ומעזות פנים

מפני מה כופלים את הבקשה: "מעזי פנים, ומעזות פנים". אמרו חז"ל: "מעזי פנים לגיהנם" (אבות ה. כ), עזות פנים היא מדה מגונה שאין גרוע הימנה, עד כי הנוגע בה, נפגמת ומתקלקלת אצלו גם כל אותם מידות טובות שנתברך, לפיכך מתפללים אנו להנצל מ"עזי פנים", אפילו ממדותיהם ומטובתם לפי שנגע זה על עזות פנים, כיון שדבק באדם, אין בו מתום וטובותיו, רעות הנה. ועוד מוסיפים אנו לבקש, שאף אם אין אנו נגועים במדה מגונה זו ואין היא בטבענו, מכל מקום שלא יזדמן לנו אף בדרך מקרה להשתמש במדה זו.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות, תפילה"

מעזי פנים ומעזות פנים

לאחר שאנו מבקשים להנצל מ"מעזי פנים", מהו שאנו מוסיפים גם "ומעזות פנים". יש לומר: חיבור העזי פנים יחד, אף שאין בכל אחד מהם מידת העזות כל כך, מכל מקום בהיותם רבים הוא קשה, דכיון שיש לכל אחד מסייע, מעזי ומעזי, כמו שאמרו חז"ל, כיון דאיכא עד דמסייע בהדה מעיזה ומעיזה. מה שאי אפשר בהיות האדם יחידי להעזי כל כך. ולכן אמר "מעזי פנים", ואמר עוד "ומעזות פנים", היינו מי שגבר בו מידת העזות כל כך עד שהוא מעזי אפילו יחידי, זה נקרא "מעזות פנים" **המהר"ל מפראג בספרו "גור אריה"**

הלכה:

עניית אמן על ברכות שנאמרו באופנים שונים

השומע ברכה שמחויב בה ורוצה לצאת ידי חובה בשמיעתו, חייב לשמוע כולה, מתחילתה ועד סופה, ואם החסיר אפילו תיבה אחת שהיא מעיקר הברכה אסור לו לענות אמן. על הברכה שנאמרה ברמקול או טלפון וכדומה, עונים אמן, ויש שכתבו דוקא אם השומע עומד באותו חדר או סמוך למקום הברכה. על ברכת מחלל שבת בפרהסיא רח"ל, עונים אמן.

ספר "נוטרי אמן"

